

פרשת מטות

ד"ר חזות גבריאלי – מדור הגיגים - עיתון שבתון

ישר כוחך שחילקת

התיישבות בני גד ובני ראובן בעבר הירדן המזרחי הינה בדיעבד. אין אנו יודעים כיצד היו מתפתחים פני הדברים לולא הכיבוש של ארצות סיחון ועוג. ואין אנו יודעים מה היה גורלו של השטח שנכבש לולא ביקשוהו בני גד ובני ראובן. משה רבנו ניהל משא ומתן 'קשוח' עם בני שבטים אלו שהתחיל בהתייחסות חמורה לבקשתם והסתיים בהבנה ובהסכמה מותנית. החלטתו של משה ליישב חלק מן השבטים בעבר הירדן המזרחי הינה החלטה שהתקבלה על ידו ללא התייעצות עם הקב"ה ויש בה שינוי מן התוכנית המקורית. משה אינו מסתיר את התוכנית המקורית שהרי הוא אומר להם: " ואם לא יעברו חלוצים אתכם, ונאחזו בתככם בארץ כנען".

לטעמי, ההעזה בקבלת החלטה זו אינה נופלת משבירת הלוחות שעליהם אמר לו הקב"ה- "ישר כוחך ששברת". בפארפרזה היה צריך גם כאן לומר לו –ישר כוחך שחילקת'. כיצד אם כן ניתן להבין את מסכת האירועים הנ"ל ? ומה אנו יכולים ללמוד מכך לדורנו?

משה רבנו, בזמן כל סמוך לכניסה לארץ, אינו מנהיג את העם 'הנהגה ניסית' בלבד. אופיו של המשא ומתן עם שני השבטים נטול סממנים של התערבות אלוותית ישירה כדוגמת הויכוח המר עם קורח ועדתו. לפנינו פוליטיקה ישראלית לאומית המושתתת על היסטוריה, תרבות, משפט ואמונה, כיאה לעם מגובש האמור לכבוש את ארץ כנען.

יושם לב, השטחים שנכבשו הם חלק מגבולות ההבטחה של האבות, המשתרעים מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת. השטח הענק הזה מזומן לנו ומידת אחיזתנו בו משתנה מדור לדור והוא תלוי התנהלות של עם ישראל. ברם, לאחר ההסכמה עם שני השבטים, לא היו כאן 'חילופי שטחים' בין השטחים המקוריים בארץ כנען לבין השטחים בעבר הירדן המזרחי. 'הקלפים נטרפו מחדש' וארץ כנען כולה חולקה מחדש ליתר השבטים. ארץ ישראל ממערב לירדן חייבת להיכבש כולה בלא תלות במספר השבטים הכובשים. בחובה לכבוש את הארץ לא חל שינוי בתוכנית המקורית.

לפנינו אם כן שלשה דרכים ראויות להיות חלק מן הלאום הישראלי:

דרך א- בני גד ובני ראובן. הם נאחזו אמנם בעבר הירדן המזרחי אך כל יוצא צבא מהם גוייס ללא מגבלת זמן עד שאחרון השבטים בארץ כנען כבש את נחלתו. שרות צבאי משמעותי עבור עם ישראל בכללותו מחבר את הלוחמים ליסוד הלאומיות הישראלית.

דרך ב- חצי שבט מנשה. הם לא ביקשו להיאחזו בגלעד בשל סיבות כלכליות אלא נשלחו על ידי משה לכבוש את המקום וליישב אותו. מלחמה ויישוב חבל ארץ בשליחות המנהיגות ובהותרת חצי מן השבט בארץ כנען, יש גם בה כמובן חיבור ליסוד הלאומיות הישראלית.

דרך ג- דרך המלך, יתר השבטים. מלחמה על ארץ ישראל ויישובה.

פרק גדול לימדנו משה רבנו. בשאלת כיבושה של ארץ ישראל אין אנו זקוקים ל'אורים ותומים' ולא לרמזים אלוקיים, התמונה בהירה ונהירה. היחס של הפרט או השבט אל הצורך הלאומי בכיבוש הארץ כפי שהוא מוגדר על ידי המנהיגות הנבחרת קובע את מידת חיבורם אל יסוד הלאומיות הישראלית.

זהו פישרו של המשא ומתן בין שני השבטים למשה רבנו. למשה לא הפריע עניין ההיאחזות מעבר לירדן שהרי גם שטחים אלו כלולים בהבטחה. משה חשש ובצדק כי המניע הכלכלי יכול להעיד על התנתקות מן הלאום, על התנהלות שבטית שיש בה כדי להטיל מורך בלב כל עם ישראל. כשהוברר לו כי זה אינו המצב הוא עיגן את הסכמתו בכלי משפטי (=תנאי) ובהפקדת אלעזר ויהושע על הביצוע.

יושם לב, לא 'יעיד ד' ביני ובינכם' אלא- " ויצו להם משה את אלעזר הכהן ואת יהושע בן-נון ואת ראשי אבות המטות לבני ישראל". להנהגה הנבחרת יש את הכלים והסמכות לוודא כי תנאי ההסכם הפוליטי ימולאו כלשונם.

להערות: hazutg@gmail.com